

מִיָּהּ – יֵשׁ לַשְּׁמוּעַ מִכָּךְ, שֶׁלֹּא הִיְתָה כּוּנֶת הַמּוֹכֵר לַמַּחְצִית שְׂדֵהוּ, אֲלֵא כִּנְגָד רֹאשׁ תּוֹר הוּא דְאָמַר לִיה הַמּוֹכֵר. מִה שֶׁאֵין כֵּן בְּנִידוֹן הַקּוֹדֵם, שֶׁרְאוּבֵן וּשְׁמַעוֹן גּוֹבְלִים בְּמִיצְרוֹ הַמְּזוּרָה שֶׁל הַשְּׂדֵה, וּמְמוֹלֵם בְּמִיצַר הַמַּעֲרָבִי גּוֹבֵל יְהוּדָה לְבָדוֹ, וְכַתֵּב הַמּוֹכֵר 'שְׂדֵה שְׁמִי'צַר יְהוּדָה מִמַּעֲרָב וּשְׁמַעוֹן מִצָּד מְזוּרָח אֲנִי מּוֹכֵר לָךְ', דִּהְיִינוּ מִיָּצַר אַחַד (הַמַּעֲרָבִין) אֶרֶץ וּמְמוֹלוֹ הַקָּצֵר, בּוֹזֵה סוֹבֵר רֵב שְׂדַעַת הַמּוֹכֵר הִיְתָה לְמַכּוֹר לוֹ רֵק מַחְצִית מִן הַשְּׂדֵה אֶף בְּמִיצַר הַמַּעֲרָבִי רֵק כִּנְגָד הַגּוֹבְלוֹת עִם הַשְּׂדֵה הַנִּמְכָּרָה, הָאֶחָת בְּמִזְרַח הַשְּׂדֵה שֶׁרֵק אֶת חֲצִיו הַמַּעֲרָבִי הוּא מּוֹכֵר לוֹ, הוֹצֵרֶךְ לְהַרְחִיב וּלְכַתּוֹב מִיָּצַר שְׁלֵם.

הַגִּמְרָא מְבַאֵר שֶׁיֵּשׁ לִצִּיץ בִּשְׂטֵר מְכִירַת שְׂדֵה אֶת מִיצְרֵיהָ מִכָּל הַרְחוּתוֹ, וּמְבִיאָה אֹפֶן שֶׁבּוֹ אִם לֹא יִצִּיץ כָּל הָאַרְבַּע רֻחוֹת יִטּוֹל רֵק חֲצִיהָ שֶׁל הַשְּׂדֵה: הַמּוֹכֵר שְׂדֵה לְחִבְרֵי הַנִּמְצָאָה בֵּין שְׂדוּתֵיהֶם שֶׁל רְאוּבֵן וּשְׁמַעוֹן בְּאֹפֶן שֶׁמִּיצַר רְאוּבֵן וְיִזְחֵל וּמִצְרָה, יֵשׁ לְרְאוּבֵן שְׁתֵּי שְׂדוֹת הַגּוֹבְלוֹת עִם הַשְּׂדֵה הַנִּמְכָּרָה, הָאֶחָת בְּמִזְרַח הַשְּׂדֵה וְהַשְּׂנִיָּה בְּמַעֲרָבָהּ, וְכִמּוֹ כֵּן מִצַּר שְׁמַעוֹן וְיִזְחֵל וּמִצְרָה, שְׁתֵּי שְׂדוּתֵי שֶׁל שְׁמַעוֹן גּוֹבְלוֹת עִם הַשְּׂדֵה הַנִּמְכָּרָה הָאֶחָת בְּצִפּוֹן הַשְּׂדֵה וְהָאֶחָת בְּדִרְוֹמָהּ, וְצִיָּץ הַמּוֹכֵר לְמִכְתָּב לִיה לְלוֹקֵחַ בִּשְׂטֵר הַמְכִירָה 'שְׂדֵה שְׁאֲנִי מּוֹכֵר לָךְ מִצַּר רְאוּבֵן וְיִזְחֵל תִּרְיִן – מִשְׁנֵי צִידֵי הַשְּׂדֵה, וּמִצַּר שְׁמַעוֹן וְיִזְחֵל תִּרְיִן – מִשְׁנֵי צִידֵיהָ', נִמְצָא שְׂדֵהוּ זֶה מוֹקֶפֶת מֵאַרְבַּעַת צִדֵּיהָ, וְעוֹמֶדֶת בֵּין שְׁתֵּי שְׂדוּתֵי שֶׁל רְאוּבֵן לְבֵין שְׁתֵּי שְׂדוּתֵי שֶׁל שְׁמַעוֹן, וּמִלְשׁוֹן זֶה שֶׁמִּשְׁתַּמֵּעַ בְּאֹפֶן בְּרוּר שֶׁמִּכּוֹר לוֹ אֶת כָּל הַשְּׂדֵה. אֲבָל לֹא יִכְתּוֹב הַמּוֹכֵר בִּשְׂטֵר הַמְכִירָה 'הַשְּׂדֵה שְׁאֲנִי מּוֹכֵר לָךְ מִצְרֵיהָ בֵּין שְׂדוֹת רְאוּבֵן לְשְׁמַעוֹן', שֶׁאִם יִכְתּוֹב לוֹ כֵּן יוֹכֵל הַמּוֹכֵר לְטַעֵן שֶׁמִּכּוֹר לוֹ רֵק אֶת חֲצִי הַשְּׂדֵה בְּצוּרָה אֲלֵכְסוֹנִית, בְּאֹפֶן שֶׁהֵיא אֲכֵן עוֹמֶדֶת בֵּין הַשְּׂדוֹת שֶׁל רְאוּבֵן וּשְׁמַעוֹן, בְּגוֹן שִׁיאֲמַר שֶׁגּוֹבֵל הַשְּׂדֵה הַנִּמְכָּרָה הוּא מִקְרָן צִפּוֹנִית מְזוּרָחִית לְקֶרֶן דְּרומִית מַעֲרָבִית, וְהַשְּׂדֵה שֶׁל רְאוּבֵן נִמְצָאָה בְּצִידֵה הַמְּזוּרָחִי שֶׁל חֲצִי הַשְּׂדֵה וְהַשְּׂדֵה שֶׁל שְׁמַעוֹן נִמְצָאָה בְּצִידֵה הַדְּרומִי.

הַגִּמְרָא מְסַתְּפָקָה מִה נִכְלָל בְּכָל הַמִּכּוֹר בְּאֹפֶן שֶׁבִּשְׂטֵר הַמְכִירָה צִיץ הַמּוֹכֵר רֵק מִקְצַת מִהַמִּיצְרִים. מִסְתַּפְקָה הַגִּמְרָא: אִיִּצְרָה לָהּ, הַמּוֹכֵר שְׂדֵה לְחִבְרֵי שְׁמוֹקֶפֶת בְּשְׂדוֹת שֶׁל אַחֲרֵים, וְסִיָּם לוֹ אֶת הַקְּרָנוֹת – וְסִיָּם לוֹ רֵק אֶת מִיצְרֵי הַשְּׂדוֹת הַגּוֹבְלוֹת בְּקִרְנוֹת הַשְּׂדֵה הַמְּדוּבָרָה, וְלֹא הִזְכִּיר אֶת מִיצְרֵי הַשְּׂדוֹת הַגּוֹבְלוֹת לְכָל אֹרֶכְהָ וְרוֹחְבָהּ שֶׁל הַשְּׂדֵה, מֵהָ, כְּלוּמַר יֵשׁ לָדוֹן מִה כָּלֹל בְּמִכְרָה זֶה, הָאֵם אֹמְרִים שֶׁמֵּאֲחֵר וְאֵין דֶּרֶךְ הָעוֹלָם לְמַכּוֹר רֵק אֶת קִרְנוֹת הַשְּׂדֵה, וְדֹאֵי שְׁכוּנוֹתָהּ הִיְתָה לְמַכּוֹר אֶת כּוֹלָהּ, אוֹ שְׁמִתוֹךְ סִימּוֹן קִרְנוֹת הַשְּׂדֵה בְּלֵב מְבַלִּי לְסַמֵּן אֶת שֶׂאֵר מִיצְרֵיהָ מּוֹכֵב שֶׁלֹּא הִיְתָה בְּדַעְתּוֹ לְמַכּוֹר אֲלֵא שְׁתֵּי רִצְעוֹת אֲלֵכְסוֹנִיּוֹת, כִּנְגָד הַקִּרְנוֹת הַמְּסוּמָנִים. הַגִּמְרָא מְסַתְּפָקָה בְּסַפֵּק נוֹסֵף בְּעִיָּן זֶה: אִם תִּרְצָה לֹמַר שֶׁבְּאֹפֶן הָאֲמוּר שִׁסְמִין לוֹ רֵק אֶת קִרְנוֹת הַשְּׂדֵה, לֹא קֵנָה אֲלֵא שְׁתֵּי רִצְעוֹת אֲלֵכְסוֹנִיּוֹת כִּנְגָד הַקִּרְנוֹת הַמְּסוּמָנִים, יֵשׁ לְהַסְתַּקֵּן מִה הִדִּין אִם סִימֵן אֶת מִיצְרֵי הַשְּׂדֵה בְּמִין נָאֵם – אוֹת גִּימָל יוֹנוֹת שֶׁצּוֹרֶתָה דּוֹמֶה לְאוֹת כ"ף (וְסוֹפִית) שֶׁלָּנוּ, וְהִיְתָה שִׁסְמִין שְׁתֵּים מִקְרְנוֹת הַשְּׂדֵה וְהוֹסִיף לְסַמֵּן בָּהֶן גַּם תְּחִילַת כָּל מִיצַר וּמִיצַר, כֵּךְ שֶׁבְּכָל קֶרֶן צִיץ גּוֹבְלוֹת כְּעִין הָאוֹת 'ך', וְכִגוֹן שִׁסְמִין לוֹ קֶרֶן דְּרומִית מְזוּרָחִית וְכִנְגָדָה בְּאַלְכְּסוֹן קֶרֶן צִפּוֹנִית מַעֲרָבִית, מֵהָ – מִה הִדִּין, הָאֵם צִיץ תְּחִילַת אֶרְבַּעַת הַמִּיצְרִים נִחְשָׁב כִּאִילוֹ צִיץ אֶת כָּל מִיצְרֵיהָ וְקֵנָה הַכֹּל, אוֹ שֶׁגַּם בְּמִקְרָה זֶה לֹא קֵנָה אֲלֵא רִצְעוֹה אֲלֵכְסוֹנִית אַחַת כִּנְגָד הַמִּיצְרִים שִׁסְמִין.

וְאִי אָמַר לִיה הַמּוֹכֵר לְקוֹנָה 'כִּפְסִי' – וְנִכְסִים) אֲנִי מּוֹכֵר לָךְ, הִרִי זֶה כּוֹלֵל אֶפְסִילוֹ אֶת כָּל כְּפִי וְעֶבְדִּי שְׁבִרְשׁוֹתוֹ.

הַגִּמְרָא דִּנָּה מִה נִכְלָל בְּמִכְרֵת שְׂדֵה שְׁצִיץ הַמּוֹכֵר מִיצְרִים שְׁאִינִם מְמוֹנִים בְּאֹרֶכְהֶם זֶה כִּנְגָד זֶה: הַמּוֹכֵר שְׂדֵה לְחִבְרֵי, וּבִשְׂטֵר הַמְכִירָה צִיץ אֶת גּוֹבְלוֹת הַמִּכּוֹר, וְכִנְגָד לוֹ הַמּוֹכֵר לְלוֹקֵחַ שְׁנֵים מִמִּיצְרֵי הַשְּׂדֵה, דִּהְיִינוּ הַצִּפּוֹנִי וְכִנְגָדוֹ אֶת הַדְּרומִי, בְּאֹרֶךְ שׁוֹה, וְאִילוֹ אֶת שְׁנֵי הַמִּיצְרִים הָאַחֲרִים, דִּהְיִינוּ הַמַּעֲרָבִי וְהַמְּזוּרָחִי צִיץ כְּדִלְהֵל, מִצַּר אֶחָד וּכְגוֹן הַמַּעֲרָבִי, אֶרֶץ, וְכִנְגָדוֹ מִצַּר אֶחָד דִּהְיִינוּ הַמְּזוּרָחִי, קִצֵּר מִן הַמִּיצַר הַמַּעֲרָבִי שֶׁכִּנְגָדוֹ, וּמַעְתָּה יֵשׁ לָדוֹן אִיזָה חֶלֶק מִן הַשְּׂדֵה הַמְּסוּמָן מִכּוֹר לוֹ.

אָמַר רַב, לֹא קֵנָה מִן הַשְּׂדֵה אֶלָּא כִּנְגָד הַמִּיצַר הַקָּצֵר, כְּלוּמַר שֶׁלֹּא קֵנָה אֲלֵא אֶת חֶלֶק הַשְּׂדֵה הַנִּמְצָא בֵּין הַמִּיצַר שֶׁבְּמִזְרַח לְבֵין הַמִּיצַר שֶׁבְּמַעֲרָב, אֲבָל חֶלֶק שְׁאִינִם בֵּין שְׁנֵיהֶם אֲלֵא כִּנְגָד הַמִּיצַר הַמַּעֲרָבִי בְּלֵב, לֹא קֵנָה, שֶׁכֵּן מִה שְׁצִיץ אֶת הַמִּיצַר הַמַּעֲרָבִי כּוֹל, לְפִי שְׁמִיצְרִים הָרַחֵב לָךְ, כְּלוּמַר, לֹא הִיְתָה כּוּנוֹתוֹ לְמַכּוֹר אֶת כָּל הַשְּׂדֵה, אֲלֵא מַחְמַת שֶׁלֹּא יוֹכֵל הִיְתָה לְסַמֵּן אֶת מִיצַר הַמַּעֲרָבִי רֵק בְּחִצּוֹ, שֶׁהוּא הַגּוֹבֵל הָאֲמִיתִי שֶׁל הַשְּׂדֵה הַנִּמְכָּרָה, לָכֵךְ הוֹצֵרֶךְ לְהַרְחִיב וּלִצִּיץ אֶת כָּל הַמִּיצַר הַמַּעֲרָבִי.

אָמְרוּ לִיה – הַקָּשׁוּ רַב כְּהֵנָּה וְרַב אִסִּי לָרַב, וְיִקְנָה הַלּוֹקֵחַ חֶלֶק בְּשְׂדֵה שֶׁהוּא כִּנְגָד רֹאשׁ תּוֹר וְ–רֹאשׁ שׂוֹרְדָה, כְּלוּמַר, מְדוּעַ פִּסְקַת שֶׁאֵין הַלּוֹקֵחַ נוֹטֵל אֲלֵא חֶלֶק מִן הַשְּׂדֵה שֶׁכִּנְגָד הַמִּיצַר הַמְּזוּרָחִי הַקָּצֵר, וּמִה שֶׁכַּתֵּב הַמּוֹכֵר אֶת כָּל אֹרֶךְ הַמִּיצַר הַמַּעֲרָבִי הוּא לֹא בְּדוּקָה, הִרִי יֵשׁ לֹמַר שֶׁמְמוֹכֵר כַּתֵּב בְּדוּקָה אֶת כָּל אֹרֶךְ הַמִּיצַר הַמַּעֲרָבִי וְאֶת חֶלֶק שְׁפִירָשׁ מִן הַמִּיצַר הַמְּזוּרָחִי, שֶׁהַתְּכוּיִן בֵּכֶךְ לְמַכּוֹר אֶת כָּל הַשְּׂדֵה שְׁבִין הַמִּיצְרִים שֶׁכַּתֵּב, כְּשֶׁהַגּוֹבֵל הַצִּפּוֹנִי הוֹלֵךְ בְּאַלְכְּסוֹן מִהַקְצָה הַצִּפּוֹנִי שֶׁל הַמִּיצַר הַמְּזוּרָחִי הַקָּצֵר אֶל הַקְצָה הַצִּפּוֹנִי שֶׁל הַמִּיצַר הַמַּעֲרָבִי הָאֶרֶץ. מִסִּימַת הַגִּמְרָא: שְׁתֵּיִן רַב וְלֹא הִשִּׁיב עַל הַקּוֹשִׁי, וְהִיְתָה שֶׁהוֹדָה לְדִבְרֵיהֶם.

וְמוֹדָה הִיְתָה רַב עוֹד קוֹדֵם שְׁתֵּיִקְתּוּ בְּנִידוֹן הַקּוֹדֵם שֶׁנִּתְפַּרְשָׁה כְּהוֹדָא, מְמוֹכֵר שְׂדֵהוּ, הִיָּכָא דְאִיָּכָא – כְּשִׁישׁ לְשֵׁדֵה הַנִּמְכָּרָה מִצַּר רְאוּבֵן וּשְׁמַעוֹן מִחַד גִּיָּסָא, כְּלוּמַר שֶׁהַגּוֹבֵל הַמְּזוּרָחִי שֶׁל הַשְּׂדֵה, חֲצִיו הַדְּרומִי הוּא הַמִּיצַר שֶׁל רְאוּבֵן, וְחֲצִיו הַצִּפּוֹנִי הוּא מִיצַר שֶׁל שְׁמַעוֹן, וּמִצַּר לִי וְיִזְחֵל מִחַד גִּיָּסָא – מִן הָעֵבֶר הַשְּׁנִי, דִּהְיִינוּ שֶׁהַגּוֹבֵל הַמַּעֲרָבִי שֶׁל שְׂדֵהוּ, חֲצִיו הַדְּרומִי הוּא הַמִּיצַר שֶׁל לִי שֶׁנִּמְצָא מוֹל מִיצְרוֹ שֶׁל רְאוּבֵן, וְחֲצִיו הַצִּפּוֹנִי הוּא הַמִּיצַר שֶׁל יְהוּדָה שֶׁנִּמְצָא מוֹל מִיצְרוֹ שֶׁל שְׁמַעוֹן, וְכַתֵּב הַמּוֹכֵר בִּשְׂטֵר הַמְכִירָה 'שְׂדֵה שְׁמִי'צַר רְאוּבֵן וּשְׁמַעוֹן מִמְּזוּרָח וּמִיצַר יְהוּדָה מִמַּעֲרָב אֲנִי מּוֹכֵר לָךְ, דִּהְיִינוּ שֶׁהִזְכִּיר רֵק חֶלֶק מִן הַמִּיצַר הַמַּעֲרָבִי, וְאִילוֹ אֶת מִיצְרוֹ שֶׁל לִי לֹא הִזְכִּיר, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה קוֹנָה הַלּוֹקֵחַ אֶת כָּל הַשְּׂדֵה שְׁבִין הַמִּיצְרִים שֶׁכַּתֵּב, כְּשֶׁהַגּוֹבֵל הַדְּרומִי הוֹלֵךְ בְּאַלְכְּסוֹן מִהַקְצָה הַדְּרומִי שֶׁל הַמִּיצַר שֶׁל יְהוּדָה, לְקַצֵּה הַדְּרומִי שֶׁל הַמִּיצַר שֶׁל רְאוּבֵן, וְהִסְתַּעַם שֶׁלֹּא אֹמְרִים שִׁיקְנָה רֵק אֶת מַחְצִית הַשְּׂדֵה שֶׁכִּנְגָד הַמִּיצַר שֶׁל יְהוּדָה, מִתְּהֵינָה לִיה – שֶׁאִילוֹ אֲכֵן הִיְתָה דַּעְתּוֹ לְמַכּוֹר לוֹ רֵק אֶת מַחְצִית הַשְּׂדֵה, וְכִגוֹן רֵק אֶת חֶלֶק הַדְּרומִי, הִיְתָה עַל הַמּוֹכֵר לְמִכְתָּב לִיה – לְכַתּוֹב לְלוֹקֵחַ בִּשְׂטֵר הַמְכִירָה, מִיָּצַר דְּרֹאֲבֵן שֶׁהוּא כִּנְגָד מִיצְרוֹ שֶׁל לִי אֲנִי מּוֹכֵר לָךְ, וְאִם כּוּנוֹתוֹ לְחִצִּי הַשְּׁנִי שֶׁל הַשְּׂדֵה וְחֶלֶק הַצִּפּוֹנִי, הִיְתָה לוֹ לְכַתּוֹב וְיִשְׁמַעוֹן, כְּלוּמַר אֶת מִיצְרוֹ שֶׁל שְׁמַעוֹן שֶׁהוּא כִּנְגָד מִיצְרוֹ שֶׁל יְהוּדָה שֶׁמְמוֹלוֹ אֲנִי מּוֹכֵר לָךְ, וְכִינּוֹן שֶׁהַמּוֹכֵר לֹא קָתַב לִיה לְלוֹקֵחַ כֵּן, אֲלֵא צִיץ אֶת מִיצְרֵם שֶׁל רְאוּבֵן וְשֶׁל שְׁמַעוֹן שְׁנֵיהֶם בְּצֵד אַחַד שֶׁל הַשְּׂדֵה, שְׁמַעוֹן

עניין החורבן היה רק בבית המקדש הגשמי, אבל בית המקדש הרוחני שנמצא בכל אחד ואחת מישראל, עם פרטי עבודת המשכן ברוחניות – ישנם בשלימות גם עתה.

משיחת שבת פרשת ויקהל, ה'תשי"ט

בבא בתרא דף סב עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש) רכט

ומבאר רבא שדין זה לא נאמר אלא רק אם התקיימו שני תנאים: 60
וְלֹא אֶמְרֵן שְׁקֵנָה אֶף אֵת הַמִּיּוֹצֵר הַרְבִּיעִי, אֶלְמָּה דְּמִבְּלָע הַמִּיּוֹצֵר בֵּין 61
שְׁנֵי הַמִּיּוֹצֵרִים שְׂבָעִידִיו, אֶבְל אִם לֹא מִבְּלָע, לֹא קֵנִי. 62
תְּנֵי נֹסֶף: וְאִפִּילוּ כִּי מִבְּלָע הַמִּיּוֹצֵר הַרְבִּיעִי, נִמְי לֹא אֶמְרֵן שְׁהַמִּיּוֹצֵר 63
קִנּוּי אֶלְמָּה בִּאֻפּוֹן דְּלִיבָא עָלֶיהָ – עַל הַמִּיּוֹצֵר רִיבְכָא דְּרִיקְלָא, וְכֵן לֹא 64
הָיָה תִשְׁעָת קִבְיָן, אֶבְל אִם אִיבָא עָלֶיהָ רִיבְכָא דְּרִיקְלָא, אוּ וְהָיָה 65
תִשְׁעָת קִבְיָן, אֶף עַל גַּב שְׂבֻלוֹעַ הוּא לֹא קֵנָה מִיּוֹצֵר זֶה. 66
מְדִיּוּקָתָא הַגְּמָרָא: מִכְּלָל דְּבָרֵי רַבָּא, שְׁמַצְרִיךְ שְׁנֵי תֵנָאִים שְׂבָכָךְ יֵהָא 67
הַמִּיּוֹצֵר הַרְבִּיעִי קִנּוּי, שְׁהַמִּיּוֹצֵר מִצּוּי בֵּין שְׁנֵי הַמִּיּוֹצֵרִים שְׂמַצְרִידּוּ, 68
וְשֵׁלֹא נְטוּעַ עֲלֵיו דְקָלִים וְאֵין בְּשִׁטְחוֹ כְּדִי זְרִיעַת תִּשְׁעָה קִבְיָן, 69
מִשְׁמַע, דְּכִי לֹא מִבְּלָע הַמִּיּוֹצֵר הַרְבִּיעִי בֵּין הַשְּׁנַיִם שְׂמַצְרִידּוּ, אֶף עַל 70
גַּב דְּלִיבָא עָלֶיהָ רִיבְכָא דְּרִיקְלָא, וְגַם לֹא הָיָה תִשְׁעָת קִבְיָן, וּמַחֲמַת 71
זֶה אֵין הוּא נִחְשָׁב לְשִׁדָּה בְּפִנֵּי עֲצֻמוֹ, מִכָּל מְקוֹם לֹא קֵנִי, שֶׁכֵּן אֵין 72
כָּאֵן אֵלֹא סִיבָה אַחַת לְהַחֲשִׁיב אֶת הַמִּיּוֹצֵר הַרְבִּיעִי כַחֲלָק מִהַשְּׁדָּה 73
וּלְכַוֵּלָהּ בְּמַכִּירָה, וְלֹא דִי בְּסִיבָה זֶה לְקַבּוֹעַ שְׂמִיצָה זֶה אֵבָן כָּלֹל 74
בְּמַכִּירָה. 75
לֵאחֲרֵי הַבָּאָה שְׁתֵּי הַלְשׁוֹנוֹת, מִסְכַּמַּת הַגְּמָרָא בְּמָה הוֹשׁוּ 76
דְּעוּתֵיהֶם וּבְמָה נִחְלָקוּ: שְׁמַעֲיֵן מִתְּרִוּיָהּ לִישְׁנֵי דְרָבָא – לְמַדְנוּ 77
מִשְׁתֵּי הַלְשׁוֹנוֹת בְּדַעַת רַבָּא, דְּבִשְׁדָּה עֲצֻמָּה לֹא שְׁיִיר הַמוֹכֵר 78
לְעֲצֻמוֹ וְלֹא מִידֵי. וְכֵל הַנִּידוֹן אֵינוֹ אֵלֹא לַעֲנֹךְ הַמִּיּוֹצֵר הַרְבִּיעִי, 79
וּכְדַעַת רַב. 80
וְשְׁמַעֲיֵן נִמְי דְּהִיבָא דְּהַמִּיּוֹצֵר הַרְבִּיעִי מִבְּלָע בֵּין הַמִּיּוֹצֵרִים, וְלִיבָא 81
עָלֶיהָ רִיבְכָא דְּרִיקְלָא וְלֹא הָיָה תִשְׁעָת קִבְיָן, קֵנָה הַלּוֹקָח גַּם אֵת 82
הַמִּיּוֹצֵר, כִּיֹּן שִׁישׁ שְׁתֵּי סִיבוֹת לְקַבּוֹעַ שְׁהַמִּיּוֹצֵר נִכְלָל בְּמַכִּירָת 83
הַשְּׁדָּה. 84
וּבְמֹה כֵּן לּוֹמְדִים מִשְׁתֵּי הַלְשׁוֹנוֹת, שֶׁאִם הַמִּיּוֹצֵר הַרְבִּיעִי לֹא מִבְּלָע, 85
וְאִיבָא עָלֶיהָ רִיבְכָא דְּרִיקְלָא, אוּ וְהָיָה תִשְׁעָת קִבְיָן, לֹא קֵנָה הַלּוֹקָח 86
אֵת הַמִּיּוֹצֵר, כִּיֹּן שִׁישׁ שְׁתֵּי סִיבוֹת לְקַבּוֹעַ שְׁהַמִּיּוֹצֵר עֹמֵד בְּפִנֵּי 87
עֲצֻמוֹ וְאֵינוֹ נִכְלָל בְּמַכִּירָת הַשְּׁדָּה. 88
אֵךְ בּוֹאֵת נִחְלָקוּ הַלְשׁוֹנוֹת, בְּמִקּוֹם שִׁישׁ סִיבָה אַחַת שְׁהִיא לְטוֹבַת 89
הַלּוֹקָח וְאֻחַת לְרַעְתּוֹ, וּכְגוֹן שְׁהַמִּיּוֹצֵר הַרְבִּיעִי מִבְּלָע בֵּין שְׁנֵי 90
הַמִּיּוֹצֵרִים, שׁוּז סִיבָה שְׁהִיא נִכְלָל בְּמַכִּירָה, וּמַצֵּד שְׁנֵי אִיבָא עָלֶיהָ 91
שׁוֹרֵת דְקָלִים, אוּ שִׁיעוֹר כְּדִי זְרִיעַת תִּשְׁעָה קִבְיָן, שׁוּז סִיבָה 92
לְהַחֲשִׁיבוֹ כְּשִׁדָּה בְּפִנֵּי עֲצֻמָּה, וְאֵינוֹ בִּכְלָל מַכִּירָת הַשְּׁדָּה, אוּ 93
לְהִפְךָ, בְּמִקּוֹם שְׁהַמִּיּוֹצֵר לֹא מִבְּלָע בֵּין שְׁנֵי הַמִּיּוֹצֵרִים, שׁוּז סִיבָה 94
שֵׁלֹא יֵהָא נִכְלָל בְּמַכִּירָה, וּמַצֵּד שְׁנֵי לִיבָא עָלֶיהָ שׁוֹרֵת דְקָלִים, וְכֵן 95
אֵין בּוֹ כְּדִי זְרִיעַת תִּשְׁעָה קִבְיָן, שׁוּז סִיבָה שְׁהִיא נִכְלָל בְּמַכִּירָת 96
הַשְּׁדָּה, שְׂבֻלָּשׁוֹן הָרֹאשׁוֹן אֶתְמַר לָהּ לְהָיִי גִּיבָא – נִגְמָרָה הַלְכָּה זֶה 97
כְּצַד אַחַד, דְּהִיּוֹנוֹ שְׁקֵנָה, וְאִילוּ בִלְשׁוֹן הַשֵּׁנִי אֶתְמַר לָהּ לְהָיִי גִּיבָא 98
– כְּצַד אַחֵר, דְּהִיּוֹנוֹ שֵׁלֹא קֵנָה. וּפּוֹסְקָת הַגְּמָרָא שְׂמֵאֲחֵר וְנִחְלָקוּ 99
הַשִּׁטּוֹת וְהַדְּבָר נּוֹתֵר בְּסַפֵּךְ, יֵשׁ לָנוּ לִילֵךְ אַחֵר שְׁוִיָּא דְרִיבְיָ – 100
הַשְּׁלֵכַת הַדִּיּוּנִים, שְׁהַדְּבָר מִסּוֹר לְדִיּוּנִים שִׁיפְסָקוּ בְּאוֹמֵד דְּעֵתָם מָה 101
הִיתָה כּוֹזֵנֶת הַמוֹכֵר, לְפִי הַכְּרַתָּם בְּטַבְעוֹ אִם עֵינֵי יָפָה אוּ רַעָה. 102
הַגְּמָרָא דְנָה בְּשׁוֹתָף בְּשִׁדָּה שְׂמוֹכֵר חֲלָקוּ לֵאחֲרֵי, בְּאִיזָה לְשׁוֹן מִכֵּר 103
אֵת כָּל חֲלָקוֹ וּבְאִיזָה לְשׁוֹן מִכֵּר אֵת חֲצִי מִחֲלָקוֹ בְּשִׁדָּה: אֶמְרֵן רַבָּה, 104
שִׁדָּה הַשִּׁיּוּכָה לְשׁוֹתָפִים, וּמִכֵּר אַחַד אֵת חֲלָקוֹ לֵאחֲרֵי מִן הַשּׁוֹק, 105
וּכְתֹב לוֹ בְּשִׁטְר פְּלָגָא דְּאִיתִי לִי בְּאַרְעָא – 'מַחֲצִית שִׁישׁ לִי בְּשִׁדָּה זֶה 106
מִכּוֹר לִךְ', קֵנָה הַלּוֹקָח פְּלָגָא – חֲצִיָּה שֵׁל הַשְּׁדָּה, שְׁהִיא כָּל חֲלָקוֹ 107
שֵׁל הַמוֹכֵר, שְׂאֵנוּ מִפְּרָשִׁים דְּרַבּוּי שְׂמוֹכֵר לוֹ אֵת הַחֲצִי שִׁישׁ לִי 108
בְּשִׁדָּה זֶה. אֲבָל אִם כְּתֹב לוֹ בְּשִׁטְר 'פְּלָגָא בְּאַרְעָא דְּאִיתִי לִי' – 109
'מַחֲצִית בְּשִׁדָּה שִׁישׁ לִי מִכּוֹר לִךְ', לֹא קֵנָה הַלּוֹקָח אֵלֹא רִיבְכָא – 110
רַבַּע מִכְּלָל הַשְּׁדָּה, דְּהִיּוֹנוֹ חֲצִי מִחֲלָקוֹ שֵׁל הַמוֹכֵר בְּשִׁדָּה, שְׂאֵנוּ 111
מִפְּרָשִׁים דְּרַבּוּי שְׂמוֹכֵר לוֹ חֲצִי מִהַשְּׁדָּה שִׁישׁ לוֹ. 112
אֶמְרֵן לִיָּה – תִּמָּה עֲלֵיו אֶבְיָן, מָאִי שְׂנָאֵן הֵכִי וּמָאִי שְׂנָאֵן הֵכִי – מָה 113
הַהִבְדֵּל בֵּין אִם נָקַט בִּלְשׁוֹן זֶה אוּ בִלְשׁוֹן זֶה, הִרִי גַם אִם אִמְרֵן 'מַחֲצִית 114
בְּשִׁדָּה שִׁישׁ לִי מִכּוֹר לִךְ' אִפְשָׁר לְפָרֵשׁ שְׂכוּנוֹתָו 'מַחֲצִית מִשְׁדָּה זֶה' 115
וּמִכֵּר לוֹ אֵת כָּל חֲלָקוֹ. אִישְׁתִּיָּךְ – שְׁתָּךְ רַבָּה. 116
אֶמְרֵן אֶבְיָן, אֶנָּה סְבָרִי – אִנִּי סְבָרְתִי מִדְּאִישְׁתִּיָּךְ – מָה שְׁתָּךְ רַבָּה, 117
קִבְיָנִי קִבְלָה אֵת סְבָרְתִי, וּבְשִׁתִּי הַלְשׁוֹנוֹת מִכֵּר לוֹ אֵת כָּל חֲלָקוֹ, 118

סַפֵּךְ שְׁלִישִׁי: אִם תִּרְצָה לּוֹמֵר שְׂבָמִיצִים בְּצוֹרֵת גֹּאִם לֹא קֵנָה 1
אֵלֹא רְצוּעָה אֲלִכְסוֹנוּתִי, עֲדִיין יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּךְ בִּאֻפּוֹן שְׁהַשְּׁדָּה מוֹקֶפֶת 2
בְּשִׂמוּנָה מִצְרִינִם, שְׁנִים בְּכָל רוּחַ, וְהַמוֹכֵר צִיין אֵת מִיּוֹצֵר הַשְּׁדָּה 3
בְּפִיּוּגִין, שְׂבָכָל רוּחַ צִיין רַק אַחַד מִן הַמִּצְרִינִם, דְּהִיּוֹנוֹ שְׁצִיין חֲצִי 4
מִיּוֹצֵר וְדִילָג חֲצִי מִיּוֹצֵר, מָהוּ, אִיזָה חֲלָק מִן הַשְּׁדָּה מִכֵּר לוֹ. הָאִם 5
דּוּקָא כְּשִׁצִיין בְּצוֹרֵת גֹּאִם נִאֲמַר שְׁקֵנָה בִּאֲלִכְסוֹן כְּגַד הַמִּיּוֹצֵרִים, 6
כִּיֹּן שְׂדֵרֵךְ הָעוֹלָם לְמַכּוֹר תֵּלָם אַחַד בֵּין שְׁתֵּי שְׂדוֹת, אֲבָל אֵין דְּרָךְ 7
הָעוֹלָם לְמַכּוֹר תֵּלָם אַחַד וְלִדְלָג אַחַד וְכָךְ הִלָּאָה, וְדַעְתּוֹ הִיתָה 8
לְמַכִּירָת כָּל הַשְּׁדָּה, אוּ שְׂאָף בְּנִידוֹן זֶה לֹא מִכֵּר אֵלֹא רְצוּעוֹת 9
אֲלִכְסוֹנוּתִי שְׂכַנְגֵּד אוֹתָם מִיּוֹצֵרִים שְׁצִיין בְּשִׁטְר. מִסִּימַת הַגְּמָרָא: 10
תִּיקוּ – יַעֲמְדוּ שְׁלוּשַׁת הַסְּפִיקוֹת הָאֲמוּרוֹת מִבְּלִי שְׁנַפְשָׁטָם. 11
הַגְּמָרָא דְנָה בְּדִינוֹ שֵׁל מוֹכֵר שְׁדָּה שְׁצִיין בְּשִׁטְר רַק שְׁלֹשׁ מִמִּיצְרֵיהָ: 12
הַמוֹכֵר שְׁדָּה לְחַבְרִיו, וְקִצֵּר לוֹ – וְצִיין הַמוֹכֵר לְלוֹקָח רַק מִצֵּר 13
רִאשׁוֹן וּמִצֵּר שְׁנִי וּמִצֵּר שְׁלִישִׁי, וְאִילוּ מִצֵּר רִבְעִי לֹא מִצֵּר לוֹ, יֵישׁ 14
לָדוֹן הָאִם כּוֹזֵנֶת הַמוֹכֵר הִיתָה לְהוֹתִיר מִן הַשְּׁדָּה לְעֲצֻמוֹ וְלָכֵן לֹא 15
צִיין מִיּוֹצֵר זֶה, אוּ שְׂכוּנוֹתָו הִיתָה לְמַכּוֹר הַכָּל. 16
מִבִּיאָה הַגְּמָרָא שְׁלֹשׁ דְּעוֹת דְּבָרָה: אֶמְרֵן רַבָּה, הַלּוֹקָח קֵנָה הַכָּל – אֵת 17
כָּל הַשְּׁדָּה שְׂמַצְרִידָה בְּתוֹךְ שְׁלוּשַׁת הַמִּיּוֹצֵרִים, חוּץ מִן הַתֵּלָם עֲצֻמוֹ 18
שֵׁל מִצֵּר רִבְעִי, שְׂמֵאֲחֵר וְלֹא צִיין אֵת הַמִּיּוֹצֵר הַרְבִּיעִי, וְדִאִי הוֹתִיר 19
לְעֲצֻמוֹ חֲלָק זֶה. וְשְׂמוּאֵל אֶמְרֵן, אִפִּילוּ מִצֵּר רִבְעִי קֵנָה. וְרַב אֶסִּי 20
אֶמְרֵן, לֹא קֵנָה מִן הַשְּׁדָּה אֶלְמָּה תֵּלָם אַחַד בְּלִבְדָּה עַל פְּנֵי בּוֹלָה – סִמּוֹךְ 21
לְשְׁלוּשַׁת הַמִּיּוֹצֵרִים שְׁצִיין, בְּצוֹרֵת הַחֵת דִּחִת. 22
מִבְּאֵרֵת הַגְּמָרָא אֵת דַּעַת רַב אֶסִּי: סְבָר לָהּ רַבָּה דְּאֶמְרֵן (לְעֵיל ע"א) 23
שְׁיִוְרִי שְׁיִיר – שְׂמָזָה שֵׁלֹא צִיין הַמוֹכֵר אֵת הַמִּיּוֹצֵר הַרְבִּיעִי מוֹכֵחַ 24
שְׁשִׁיר בְּמַכִּירָה זֶה חֲלָק לְעֲצֻמוֹ, וְסוֹבֵר רַב אֶסִּי שְׁהַמוֹכֵר שְׁיִיר 25
לְעֲצֻמוֹ שְׂטַח רַחֵב יוֹתֵר מִכְּפִי שְׂסוֹבֵר רַב, שֶׁכֵּן מְשִׁיר הַמוֹכֵר 26
בְּמִצֵּר זֶה, מוֹכֵחַ שְׂדַעְתּוֹ לְשִׁיר נִמְי בְּכּוֹלָהּ – בְּכָל הַשְּׁדָּה שְׂכַנְגֵּד 27
מִיּוֹצֵר זֶה, אֲמַנְם, מִמָּה שְׁצִיין אֵת שְׂאֵר שְׁלוּשַׁת הַמִּיּוֹצֵרִים מוֹכֵחַ 28
שְׂבֻכּוֹתָו וְהַקְּנוֹת מַעֲט מִן הַשְּׁדָּה, וְהִיּוֹנוֹ תֵּלָם אַחַד עַל פְּנֵי כּוֹלָה. 29
הַכְּרַעַת הַגְּמָרָא הִלְכָּהָ בְּסוּגֵיָא זֶה הִיא עַל פִּי פְּסִיקְתּוֹ שֵׁל רַבָּא, 30
אֵלֹא שְׂדַרְבּוּי נִגְסוֹר בְּשִׁתִּי נּוֹסְתָאוֹת שְׁנוֹנוֹת, הַגְּמָרָא דְנָה וּמַכִּירָה 31
עַל פִּיהֵן אֵת הַהֲלָכָה: אֶמְרֵן רַבָּא, הִלְכָּתָא, קֵנָה הַכָּל חוּץ מִמִּצֵּר 32
רִבְעִי כְּדַבְרֵי רַב. 33
וּמִבְּאֵר רַבָּא שֵׁלֹא נִאֲמַר דִּין זֶה אֵלֹא כֹּאשֶׁר הַתִּקְיִמוֹ שְׁנֵי תֵנָאִים: 34
וְלֹא אֶמְרֵן שֵׁלֹא קֵנָה אֵת הַמִּיּוֹצֵר הַרְבִּיעִי אֶלְמָּה בִּאֻפּוֹן דְּהַמִּיּוֹצֵר 35
הַרְבִּיעִי לֹא מִבְּלָע בֵּין שְׁנֵי הַמִּיּוֹצֵרִים שְׂמַצְרִידּוּ, אֵלֹא עֹמֵד מַחוּצָה 36
לְחַם בְּשׁוֹרָה נְפֹרֶדֶת, אֶבְל אִם הַמִּיּוֹצֵר הַרְבִּיעִי מִבְּלָע בֵּין שְׁנֵיהֶם, 37
קֵנָה גַם אוֹתוֹ. 38
תְּנֵי נֹסֶף: וְאִפִּילוּ כִּי לֹא מִבְּלָע הַמִּיּוֹצֵר הַרְבִּיעִי בֵּין הַמִּיּוֹצֵרִים, נִמְי 39
לֹא אֶמְרֵן שְׂאֵינוֹ בִּכְלָל הַמַּכִּירָה אֶלְמָּה דְּאִיבָא עָלֶיהָ – כֹּאשֶׁר יֵישׁ עַל 40
מִיּוֹצֵר זֶה נְטִיעוֹת שֵׁל רִיבְכָא דְּרִיקְלָא – דְקָלִים מוֹרְכָבִים זֶה בּוֹה, 41
הַגְּדִלִים בְּצַפִּיפוֹת, וְהָיָה – אוּ שְׁהִיא שְׂטַחוֹ שֵׁל אוֹתוֹ מִיּוֹצֵר כְּדִי 42
שִׁיעוֹר זְרִיעַת תִּשְׁעָת קִבְיָן תְּבוּאָה, שׁוּזוֹ שִׁיעוֹרָה הִקְטֵן בִּיּוֹתֵר שֵׁל 43
שְׁדָּה, שְׂבָכָךְ נִחְשָׁב הַמִּיּוֹצֵר כְּשִׁדָּה בְּפִנֵּי עֲצֻמוֹ וְאֵינוֹ בְּטָל לְשֵׂאֵר 44
הַשְּׁדָּה, אֶבְל אִם לִיבָא עָלֶיהָ – עַל מִיּוֹצֵר זֶה רִיבְכָא דְּרִיקְלָא, וְגַם לֹא 45
הָיָה תִשְׁעָת קִבְיָן, אֶף אִם הַמִּיּוֹצֵר הַרְבִּיעִי אֵינוֹ מִצּוּי בֵּין הַמִּיּוֹצֵרִים, 46
אֵין הוּא נִחְשָׁב לְשִׁדָּה בְּפִנֵּי עֲצֻמוֹ, וְקֵנָה הַלּוֹקָח אוֹתוֹ כֹּשֶׁאֵר 47
הַשְּׁדָּה. 48
מְדִיּוּקָתָא הַגְּמָרָא: מִכְּלָל דְּבָרֵי רַבָּא שְׁמַצְרִיךְ שְׁנֵי תֵנָאִים שְׂבָכָךְ 49
הַמִּיּוֹצֵר הַרְבִּיעִי לֹא יֵהָא קִנּוּי, שְׂאֵינוֹ מִצּוּי בֵּין שְׁנֵי הַמִּיּוֹצֵרִים, 50
וְשִׁנְטוּעַ עֲלֵיו דְקָלִים אוּ שִׁישׁ בְּשִׁטְחוֹ כְּדִי זְרִיעַת תִּשְׁעָה קִבְיָן, 51
מִשְׁמַע, דְּכִי מִבְּלָע הַמִּיּוֹצֵר הַרְבִּיעִי בֵּין הַשְּׁנַיִם שְׂמַצְרִידּוּ, אֶף עַל גַּב 52
דְּאִיבָא עָלֶיהָ רִיבְכָא דְּרִיקְלָא אוּ וְהָיָה תִשְׁעָת קִבְיָן, שְׂמַתוֹךְ כֵּךְ נִחְשָׁב 53
לְשִׁדָּה בְּפִנֵּי עֲצֻמוֹ, מִכָּל מְקוֹם קֵנָה אוֹתוֹ הַקּוּבָה, שֶׁכֵּן אֵין כָּאֵן אֵלֹא 54
סִיבָה אַחַת לְהַחֲשִׁיב אֶת הַמִּיּוֹצֵר הַרְבִּיעִי כְּשִׁדָּה בְּפִנֵּי עֲצֻמוֹ 55
וְלַהוֹתִירוֹ בִּיד הַמוֹכֵר, וְלֹא דִי בְּסִיבָה זֶה לְקַבּוֹעַ שְׂדַעַת הַמוֹכֵר 56
הִיתָה לְהוֹתִירוֹ בְּרִשְׁוֹת. 57
נּוֹסֵחַ אַחֵר בְּפִסְקִיתּוֹ שֵׁל רַבָּא: אִיבָא דְּאֶמְרֵן אֶמְרֵן רַבָּא, הִלְכָּתָא, קֵנָה 58
הַכָּל וְאִפִּילוּ מִצֵּר רִבְעִי כְּשְׂמוּאֵל. 59

המשך ביאור למסכת בבא בתרא ליום שבת קודש עמ' ב

1 דהיינו חצי השדה. אמנם וְלֹא הִיא, שרבה לא חזר מדבריו, שכן
2 חֲזִינָא – ראיתי הנהו שְׁטָרִי – אותם שטרות דְּנַפְקִי מִבֵּי מַר – שיצאו
3 מבית רבה, וּכְתִיב בָּהּ הָכִי – וכתוב בהם בתחילת השטר שכתבו
4 העדים, 'אמר לנו פלוני, הריני מוכר לפלוני פְּלָנָא דְּאִית לִי בְּאַרְעָא'
5 – 'מחצית שיש לי בשדה', ובסוף השטר הוסיפו 'וקנה הלוקח מן
6 המוכר פְּלָנָא', כלומר את חצי השדה, והיינו כל חלקו בשדה,
7 ואילו בשטרות אחרים שיצאו מביתו כתבו העדים 'אמר לנו פלוני,
8 הריני מוכר לפלוני פְּלָנָא בְּאַרְעָא דְּאִית לִי' – 'מחצית מהשדה
9 שיש לי', ובסוף השטר הוסיפו 'וקנה הלוקח מן המוכר רִיבְעָא',
10 כלומר רבע מכל השדה, שהוא מחצית חלקו, ומוכח שרבה לא
11 חזר בו ולשיטתו יש חילוק בין שתי הלשונות.
12 הגמרא דנה במי שמכר לאחר חלק משדהו, באיזה לשון מכר חצי
13 מהשדה ובאיזה לשון מכר חלק קטן בלבד מהשדה: וְאָמַר רַבָּה, מי
14 שמכר לחבירו את החלק המערבי של שדהו, והותיר לעצמו את
15 החלק המזרחי, מבלי שפירש כמה מכר וכמה הותיר לעצמו,
16 ובשטר המכירה כתב לו את מיצרי השדה הנמכרת, יש לראות

17 כיצד ציין את הקרקע שהשאיר לעצמו כמיצר לשדה הנמכרת,
18 שאם כתב 'המצר המערבי של השדה הוא שדהו של לוי, והמצר
19 המזרחי אֲרָעָא דְּמִינָה פְּלָנָא – הקרקע שממנה חלוקה השדה
20 שמכרתי', קנה הלוקח פְּלָנָא – חצי מהשדה, שבכך שהזכיר
21 ששדהו 'חלוקה' במכירה זו, משמע חלוקה בחציה.
22 אבל אם כתב לו 'המצר המזרחי של השדה אֲרָעָא דְּמִינָה פְּסִיקָא –
23 הקרקע שממנה מופסקת וחתוכה השדה שמכרתי', קנה הלוקח
24 רק שיעור כדי זריעת תְּשַׁעָה קָבִין בצידה המערבי של השדה. לפי
25 שלשון 'פסיקה' מורה על חלק המועט ביותר שראוי להתחלק
26 מקרקע אחרת, ששיעורו בשדה כדי זריעת תשעה קבין.
27 אָמַר לִיה – הקשה אֲפֵי לרבה, מֵאִי שָׁנָא הָכִי וּמֵאִי שָׁנָא הָכִי, הרי אין
28 חילוק בין לשון זו ללשון זו. אִישְׁתֵּיק – שתק רבה. סְבוּר מִינָה – היו
29 מן התלמידים שהבינו מדברי אביי שְׁאִידִי וְאִידִי פְּלָנָא – שבשתי
30 הלשונות נוטל הלוקח מחצית השדה, שגם לשון 'פסיקה'
31 משמעותה חלוקת דבר לשנים.